

ІЄРАРХІЧНА КЛАСИФІКАЦІЯ ЛОГІСТИЧНИХ ВИТРАТ ЗА ФУНКЦІОНАЛЬНИМ ПРИЗНАЧЕННЯМ

МІШИНА С. В.

кандидат економічних наук

МІШИН О. Ю.

кандидат економічних наук

Харків

Логістичні витрати будь-якого підприємства здійснюються в сферах постачання, виробництва та розподілу. Але, крім основних логістичних функцій існують ще й функції підтримуючого характеру, що є не менш важливими, оскільки забезпечують реалізацію основних функцій. Тому сьогодні на підприємствах постає проблема чіткої структуризації логістичних витрат за функціональною ознакою.

Питання класифікації логістичних витрат за функціональною ознакою знайшли відображення в працях таких економістів як Бауерсокс Дональд Дж. та Клос Девід Дж. [1], Гаджинський А. [2], Кальченко А. [3], Міротін Л. та Ташбаєв І. [4], Пономарьова Ю. [5], Сергеев В. [6], Крикавський Є. [7].

Проте жодна з класифікацій не носить ієрархічного характеру, що сприяв би більш чіткому групуванню логістичних витрат.

Метою даного дослідження є уточнення класифікації логістичних витрат за функціональним призначенням та доведення її до рівня практичного використання. Для досягнення цієї мети в дослідженні були поставлені і вирішені такі завдання:

- проаналізувати існуючі підходи до класифікації логістичних витрат функціонального призначення;
- визначити групи та види логістичних витрат функціонального призначення;
- уточнити склад різних видів логістичних витрат функціонального призначення;
- довести розроблену класифікацію логістичних витрат функціонального призначення до рівня практичного використання.

За функціональним призначенням Міротін Л. та Ташбаєв І. [4] виділяють адміністративні і операційні витрати. Такий підхід не враховує особливості вітчизняного обліку витрат і не пов'язаний з виконанням логістичних функцій безпосередньо.

Крикавський Є. [7] також розподіляє витрати за логістичними функціями (допоміжними). За таким же принципом розподіляються витрати в праці Крикавського Є. [7], але в розрізі основних функцій. А назва функціональної ознаки звучить у цьому випадку – за формами та місцем виникнення. Як бачимо, витрати на виконання як основних, так і допоміжних логістичних функцій враховуються провідними економістами в загальній класифікації логістичних витрат. Це свідчить про необхідність розгляду всіх витрат на реалізацію допоміжних логістичних функцій не відокремлено, а в

розрізі (з метою) уточнення складу витрат, необхідних для реалізації основних функцій. Саме тому доцільною, як на нашу думку, є розробка ієрархічної класифікації логістичних витрат за функціональним призначенням, що і знайшло відображення в табл. 1.

Наведена в табл. 1 класифікація може бути використана для оцінки якості виконання як основних, так і підтримуючих логістичних функцій. Витрати на реалізацію підтримуючих функцій можуть бути оцінені, як щодо ефективності окремих їх видів, так і в цілому щодо ефективності загальної їх суми в розрізі сфери постачання, виробництва і розподілу.

Проте, перш, ніж використати цю класифікацію в практичній діяльності суб'єктів господарювання має бути розроблений підхід щодо точного визначення суми логістичних витрат функціонального призначення за різними їх групами та видами.

Увітчизній практиці бухгалтерського обліку Планом рахунків не передбачено виокремлення логістичних витрат. Вони враховуються у складі загальновиробничих (рахунок 91), виробничих (рахунок 23), адміністративних витрат (рахунок 92) та витрат на збут (рахунок 93). В обліку можна виділити логістичні витрати, проте, крім цього, слід буде розробити ще й техніку уникнення подвійного обліку логістичних витрат (одного разу у складі всіх операційних витрат та витрат діяльності підприємства, а другого – на окремих субрахунках). Крім того, такий підхід до обліку логістичних витрат вимагає перебудови програмного забезпечення, що використовується вітчизняними підприємствами для ведення бухгалтерського обліку.

Тому, як на думку авторів, виокремлювати в обліку логістичні витрати необхідно, але на забалансових рахунках, тобто довідково, щоб це не потребувало перебудови існуючої інформаційної та нормативної бази обліку.

Користуючись класифікацією, наведеною в табл. 1, нами запропоновано порядок відображення логістичних витрат функціонального призначення на забалансових рахунках (табл. 2).

Запропонований порядок відображення поточних логістичних витрат функціонального призначення на забалансових рахунках може бути видозмінений залежно від управлінських потреб підприємства. Водночас він може бути використаний на будь-якому підприємстві для формування залишків на забалансових рахунках шляхом накопичення сум витрат за відповідний період.

Науковою новизною даного дослідження є уточнення класифікації логістичних витрат підприємства за функціональним призначенням за рахунок її побудови за принципом ієрархічності та розробки підходу щодо визначення суми логістичних витрат за їх групами та видами, що дозволяє довести класифікацію до рівня практичного застосування.

Ієрархічна класифікація логістичних витрат за функціональним призначенням

Групи витрат, здійснюваних для реалізації основних логістичних функцій	Види витрат, здійснюваних для реалізації логістичних функцій підтримуючого характеру	Склад логістичних витрат	Можливі витрати, втрачені можливості
1	2	3	4
Витрати постачання	витрати транспортування	витрати на завантажувально-розвантажувальні роботи, оплата перевезення власним транспортом та транспортом сторонніх організацій, витрати на перевалку вантажів, витрати на паливно-мастильні матеріали, технічне обслуговування та ремонт власного транспорту, амортизація власних транспортних засобів, витрати на страхування та митне оформлення вантажів	втрати від нераціональної маршрутизації перевезень, неправильного вибору перевізника, видів транспорту, умов постачання
	витрати управління запасами	змінні витрати на зберігання запасів на складі, витрати на приймання та розміщення запасів на складі, витрати на тару та упакування запасів (за необхідністю)	втрати від іммобілізації коштів у запасах, витрати, пов'язані з дефіцитом, псуванням, розкраданням запасів
	витрати складування	витрати на ремонт, експлуатацію (енерго, тепло, водопостачання), охорону, амортизацію власних складських площ та обладнання, призначених для зберігання запасів; орендна плата за складські площі;	втрати від недостатнього заповнення складських площ, нераціонального розміщення запасів
	витрати на організацію інформаційно-комп'ютерної підтримки	витрати на збір інформації про ринок закупівель, на вибір та оцінку роботи постачальників, укладання договорів постачання, оформлення документообігу, витрати на канцтовари, амортизацію комп'ютерної і копіювальної техніки відділу постачання	втрати, пов'язані з витоком, недостовірністю та невчасним збором інформації
	витрати логістичного управління	витрати на утримання постачальницького, складського персоналу, витрати на відрядження персоналу, зайнятого у постачанні, витрати на утримання та амортизацію адміністративних приміщень служби постачання та складування	витрати, пов'язані з неповним використанням робочого часу
Витрати виробництва	витрати транспортування	витрати на внутрішньовиробничі переміщення запасів, готової продукції (зі складу у виробництво і навпаки), витрати на експлуатацію і амортизацію виробничого транспорту, витрати на паливно-мастильні матеріали	втрати від нераціональних переміщень вантажів по території підприємства
	витрати логістичного управління	витрати на утримання, відрядження, преміювання персоналу, зайнятого логістичною оптимізацією виробничого процесу	аналогічні витратам у постачанні
	витрати на організацію інформаційно-комп'ютерної підтримки	витрати на складання графіків виробничого процесу, збір інформації про протікання виробничого процесу	аналогічні витратам у постачанні
Витрати розподілу	витрати транспортування	транспортні витрати, аналогічні тим, що виникають у сфері постачання	аналогічні витратам у постачанні
	витрати управління запасами готової продукції	витрати на підготовку продукції до відвантаження, на комплектацію замовлень та інші, аналогічні витратам у постачанні	аналогічні витратам у постачанні
	витрати складування	витрати на складування готової продукції та інші аналогічні витратам у постачанні	аналогічні витратам у постачанні
	витрати на організацію інформаційно-комп'ютерної підтримки	витрати на збір інформації про споживчі ринки, витрати на вибір та оцінку роботи логістичних посередників, укладання договорів, обробку замовлень споживачів та оформлення документообігу, витрати на канцтовари, утримання та амортизацію комп'ютерної та копіювальної техніки відділу збуту	втрати та штрафи за невчасного та неповного виконання замовлень споживачів та інші, аналогічні витратам у постачанні

Закінчення табл. 1

1	2	3	4
Витрати розподілу	витрати на сервісне обслуговування	витрати на надання послуг з передпродажного та післяпродажного сервісу, витрати на організацію зворотніх потоків бракованої готової продукції	втрати внаслідок надання неякісних сервісних послуг
	витрати логістичного управління	оплата послуг логістичних посередників, витрати на утримання збутового персоналу, витрати на соціальні заходи (нараховані на фонд оплати праці збутовиків), витрати на навчання та підвищення кваліфікації збутового персоналу та логістичних посередників, витрати на відрядження збутового персоналу, витрати на утримання та амортизацію адміністративних приміщень служби збуту	аналогічні витратам у постачанні

Таблиця 2

Порядок відображення поточних логістичних витрат функціонального призначення на забалансових рахунках

Групи витрат, здійснюваних для реалізації основних логістичних функцій		Види витрат, здійснюваних для реалізації логістичних функцій підтримуючого характеру	
Назва	Номер забалансового рахунку	Назва	Номер забалансового рахунку
Витрати постачання	091	витрати транспортування	091 – 1
		витрати управління запасами	091 – 2
		витрати складування	091 – 3
	092	витрати логістичного управління	092 -1
		витрати на організацію інформаційно-комп'ютерної підтримки	092 – 2
Витрати виробництва	023	витрати транспортування	023 – 1
	092	витрати логістичного управління	092 – 1
		витрати на організацію інформаційно-комп'ютерної підтримки	092 – 2
Витрати розподілу	093	витрати транспортування	093 – 1
		витрати управління запасами готової продукції	093 – 2
		витрати складування	093 – 3
		витрати на сервісне обслуговування	093 – 4
	092	витрати логістичного управління	092 – 1
		витрати на організацію інформаційно-комп'ютерної підтримки	092 – 2

Практичне значення отриманих результатів полягає в можливості застосування розробленої класифікації логістичних витрат за функціональним призначенням на вітчизняних підприємствах для забезпечення оцінки ефективності логістичної діяльності в сферах постачання, виробництва і збуту.

Перспективою подальших наукових досліджень у даному напрямі є уточнення розробленої класифікації логістичних витрат функціонального призначення в залежності від галузевих особливостей здійснення логістичної діяльності. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Бауэрсокс Дональд Дж., Клосс Дейвид Дж. Логистика: интегри-рованная цепь поставок / Пер. с англ. – М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2001. – 640 с.

2. Гаджинский А. М. Логистика: Учебник для высших и средних специальных учебных заведений. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Информационно-внедренческий центр «Маркетинг», 2000. – 375 с.

3. Кальченко А. Г. Логистика: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2003. – 284 с.

4. Миротин Л. Б., Ташбаев Ы. Э. Логистика для предпринимателя: основные понятия, определения, положения и процедуры: Учебное пособие. – М.: ИНФРА-М, 2002. – 252 с.

5. Пономарьова Ю. В. Логистика: Навч. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 189 с.

6. Сергеев В. И. Логистика в бизнесе: Учебник. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 608 с.

7. Крикавський Є. В. Логістика. Основитеорії: Підруч. для вищ. навч. закл. / Нац. ун-т «Львівська політехніка». – Львів: Інтеллект-Захід, 2004. – 414 с.